

The Holy See

MESSAGGIO DEL SANTO PADRE FRANCESCO AGLI ARMENI

Սիրելի Հայ եղբայրներ եւ քույրեր,

Մէկ դար անցած է արդէն այն սահմնկեցուցիչ ջարդէն՝ որ ձեր ժողովուրդին համար իսկական մարտիրոսութիւն մը եղաւ, որու ընթացքին շատ անմեղներ մեռան որպէս Քրիստոսի անուան խոստովանողներ ու մարտիրոսներ (հմմտ. Յովհաննէս Պօղոս Բ. եւ Գարեգին Բ., *Հասարակաց Յայտարարութիւն*, Էջմիածին, 27 Սեպտեմբեր 2001): Այսօր չկայ հայ ընտանիք մը, որ այդ դէպքերու ընթացքին կորսնցուցած չըլլայ իր սիրելիներէն մէկը. այդ եղաւ իսկապէս «Մեծ Եղեռն»ը, ինչպէս դուք կոչած էք այդ սղբերգութիւնը: Այս առթիւ ուժեղ մերձաւորութեան զգացում մը կ'ապրին զգամ ձեր ժողովուրդին հանդէպ ու կը փափաքին հոգեպէս միանալ աղօթքներուն՝ որ կը բարձրանան ձեր սրտերէն, ձեր ընտանիքներէն, ձեր հասարակութիւններէն:

Միանաբար աղօթելու բարեպատեհ առիթ մը կ'ընծայէ մեզի այսօրուան արարողութիւնը, որու ընթացքին Եկեղեցւոյ Վարդապետ կը հռչակենք սուրբ Գրիգոր Նարեկացին: Ձերմ երախտագիտութիւն կը յայտնեն իրենց ներկայութեան համար՝ Ն.Ս.Օ. Գարեգին Բ.ին, Ծայրագոյն Պատրիարք եւ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, Ն.Ս.Օ. Արամ Ա.ին, Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, եւ Ն.Ա.Տ. Ներսէս Պետրոս ԺԹ.ին, Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց:

Սուրբ Գրիգոր Նարեկացի, Ժ. դարու միանձնը, առաւել քան ուրիշներ, գիտցաւ արտայայտել ձեր ժողովուրդին զգայնութիւնը, ձայն տալով այն աղաղակին՝ որ կը դառնայ աղօթքը տառապակոծ եւ մեղապարտ մարդկութեան մը. մարդկութիւն՝ որ թէպէտեւ ընկճուած է իր անկարութեան տագնապէն, կը լուսաւորուի սակայն Աստուծոյ սիրոյն պայծառութենէն եւ կը բացուի անոր փրկարար միջամտութեան յայտին՝ որ կարող է ամէն ինչ փոխակերպելու: «Ի՞նչն որոյ զօրութեան վստահապէս ակնկալութեամբ վերագրեցեալդ յանցանօք բեռանց՝ աներկմիտ յուսով հաւատամ ի կարողին ձեռն ապաստանեալ ... գնոյն ինքն տեսանել՝ յողորմութիւն եւ ի գրօթիւն եւ յերկնիցն ժառանգութիւն» (Նարեկ, ԺԲ.):

Ձեր քրիստոնէական կոչումը շատ հին է եւ մինչեւ 301 թուականը կը հասնի, երբ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ դէպի դարձ եւ մկրտութիւն առաջնորդեց Հայաստան աշխարհը, որ դարերու ընթացքին Քրիստոսի Աւետարանին փարսոյ ազգերուն միջեւ առաջինը հանդիսացաւ: Այդ հոգեւոր իրադարձութիւնը իր անջնջելի կնիքը դրոշմեց Հայ ժողովուրդին, անոր մշակոյթին եւ պատմութեան վրայ, ուր նահատակութիւնը իր նախապատիւ տեղն ունի, ինչպէս նշանակալից կերպով կը

վկայէ սրբոց Վարդանանց գոհաբերական նահատակութիւնը Ե. դարուն:

Ձեր ժողովուրդը, Քրիստոսի լոյսով լուսաւորուած եւ գորութեամբը անոր շնորհիւն, շատ փորձեր ու տառապանքներ յաղթահարած է (հմմտ. *Հոմմ. Ը, 31-39*): Ինչպէս ըսած է ձեզի սուրբ Յովհաննէս Պօղոս Բ.՝ «Տառապանքով եւ մարտիրոսութեամբ թրծուած ձեր պատմութիւնը քանկագին գոհար մըն է, որով հպարտ է ընդհանրական Եկեղեցին: Մարդուս փրկիչը եղող Քրիստոսի հանդէպ հաւատքը ներշնչած է ձեզի հիանալի արիւթիւն մը, յանախ այնքան նման՝ նոյնիման խաչի արիւթեան, որով վնասկամ յառաջացաք, ժողովուրդի եւ հաւատացեալներու ձեր ինքնութիւնը պահպանելու անկուռ կամքով» (*Ճատ, 21 Նոյեմբեր 1987*):

Այս հաւատքը ընկերակցեցաւ ձեր ժողովուրդին եւ գորավիզ եղաւ անոր՝ նաեւ հարիւր տարիներ առաջուան ողբերգական իրադարձութիւններու ընթացքին, որոնք «կը սահմանուին առ հասարակ որպէս Ի. դարու առաջին ցեղասպանութիւնը» (Յովհաննէս Պօղոս Բ. եւ Գարեգին Բ., *Հասարակաց Յայտարարութիւն, Էջմիածին, 27 Սեպտեմբեր 2001*):

Բենեդիկտոս ԺԵ. Պապը, որ Առաջին Աւթարեանարարը դատապարտած է իբրեւ «անօգուտ սպանոյ» (*AAS, IX [1917], 429*), ի սպառ ճիշտ չէ խնայած գայն կասեցնելու համար, վերստին ձեռք առնելով՝ 1894-96 թուականներու «մահաբուժակ դէպքեր»ուն ի տես Լեւոն ԺԳ. Պապին կողմէ արդէն կատարուած միջնորդութեան փորձերը: Այս նպատակով ան գրած է Մեհմետ Ե. Սուլթանին՝ աղերսելով որ խնայուէին անհամար անմեղները (հմմտ. *Նամակ, 10 Սեպտեմբեր 1915* թուակիր) եւ ինքն է որ, 6 Դեկտեմբեր 1915-ի Կարդինալներու Դոնփակ Ժողովին, հաստատած է սառսազին սոսկումով՝ «Հայոց թշուառագոյն ազգը դէպի բնաջնջում կ'առաջնորդուի» (*AAS, VII [1915], 510*):

Կատարել յիշատակը պատահածին՝ պարտականութիւն մըն է ո՛չ միայն Հայ ժողովուրդին եւ ընդհանրական Եկեղեցւոյ, այլ եւ համայն մարդկային ընտանիքին համար, որպէսզի այս ողբերգութենէն եկող ազդարարութիւնը մեզ ազատէ վերստին իյնալէ նման արեւախիբներու մէջ, որոնք կ'անարգեն զԱստուած եւ մարդկային արժանապատուութիւնը: Յիրաւի, նաեւ այսօր, նման ընդհարումներ երբեմն կ'այլասերին դէպի անչմեղելի բռնութիւններ, որոնք կը սնուցուին չարաշահելով էրնիկ եւ կրօնական տարբերութիւնները: Բոլոր անոնք որոնք Ազգերու եւ միջազգային Կազմակերպութիւններու գլուխը կանգնած են՝ կոչուած են հաստատ պատասխանատուութեամբ ընդդիմանալու նման ոճիրներու, առանց երկդիմութիւններու եւ զիջումներու:

Այս կսկծալի յիշատակումը թող բոլորին համար հանդիսանայ շարժառիթ՝ խոնարհ եւ անկեղծ խորհրդածութեան, եւ բանալու սիրտերը դէպի ներողութիւն, որ աղբիւր է խաղաղութեան եւ վերանորոգ յոյսի: Սուրբ Գրիգոր Նարեկացի, մարդկային հոգիին այդ արտակարգ մեկնաբանը, կարծես մարգարէական խօսքեր կ'արտաբերէ մեզի համար. «Քանզի եւ ես իսկ ... վկայեալ գանձնէ կամաւորական սուգտանք բիւր բամբասանաց անբժշկական մեղանաց, ի սկզբնահայրն սկսեալ մինչեւ ի կատարումն ծննդոց նորա, կամայականն յանձնառութեամբ հաստեցի եղի զիս ամենայնից պարտական չարեաց» (*Նարեկ, ՀԲ.*): Ո՞րքան կ'ազդէ մեր վրայ համընդհանրական գորակցութեան իր այս զգացումը: Ո՞րքան փափ կը զգանք մենք մեզ՝ անոր բացազանչութիւններուն մեծութեան առջեւ. «Յիշեա՛ գոն մեծութիւնդ, Տէր ... ընդ խնդրելս իմ ի քէն բարի իմնցն ատելեաց, եւ Դու առ քոյս ըստ քում մեծութեանդ անհատելիս հրաշագործեցես: Մի՛ ստակեացես զիմն խածանողսն, այլ փոփոխեացես. խլեալ զխոտանս բարս երկրաւորս, զբարիսն արմատացուցես եւ յիս եւ ի նոսին» (*անդ, ԶԳ.*):

Թող շնորհէ Աստուած, որ Հայ եւ Թուրք ժողովուրդներուն միջեւ վերահաստութեան ուղին վերաբացուի եւ որ խաղաղութիւն ծագի նաեւ Ղարաբաղի մէջ: Այս ժողովուրդները, անցեալին, ի հեճուկս հակառակութիւններու եւ լարումներու, ապրած են խաղաղ համակեցութեան երկար շրջաններ եւ՝ նոյնիսկ բռնութիւններու թռուրտիւն մէջ՝

գորակցութեան եւ փոխադարձ օգնութեան պարագաներ տեսած են: Միայն այս ոգիով է որ նոր սերունդները կրնան բացուիլ աւելի լաւ ապագայի մը եւ շատերու գոհաբերումը կրնայ սերմը դառնալ արդարութեան եւ խաղաղութեան:

Մեզի բրիստոնեաներուս համար, այս պահը թող ըլլայ յատկապէս աղօթքի գորաւոր պահ մը, որպէսզի թափուած արիւնը, Քրիստոսի գոհին փրկարար գորութեամբ՝ ներգործէ լրիւ միութեան հրաշքը անոր աշակերտներուն միջեւ: Յատկապէս, վերամրացնէ եղբայրական բարեկամութեան կապերը, որ արդէն իսկ կը գոյեն Կաթողիկէ Եկեղեցին եւ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին: Բազմահամար եղբայրներու եւ քույրերու վկայութիւնը, որոնք՝ անգէն՝ իրենց կեանքը գոհեցին իրենց հաւատքին համար, իրարու հաղորդակից կը դարձնէ տարբեր յարանուանութիւնները. արեան համամիութիւնն է այս, որ մղեց սուրբ Յովհաննէս Պօղոս Բ.ը, 2000 թուականի Յոբելեանին առթիւ, միասնաբար սօսելու Ի. դարու բոլոր նահատակները: Այսօրուան արարողութիւնն ալ կը զետեղուի հոգեւոր եւ եկեղեցական այս համագրին մէջ: Անոր կը մասնակցին մեր երկու Եկեղեցիներուն ներկայացուցիչները, եւ հոգեւին կը միանան անոր աշխարհի վրայ սփռուած բազում հաւատացեալներ, այսպէս երկրի վրայ հայեւացեալով այն կատարեալ հաղորդութիւնը, որ կը տիրէ երկնքի երանեալ հոգիներուն միջեւ: Եղբայրական ոգիով կը վստահեցնեն իմ մերձաւորութիւնս Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ նահատակներու սրբադասման արարողութեան առթիւ, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Ապրիլի 23-ին Էջմիածնի Մայր Տանարին մէջ, եւ ոգեկոչման արարողութիւններուն, որ պիտի կատարուին Յուլիսին, Անթիլիասի մէջ:

Աստուածամօր կը յանձնեն այս դիտաւորութիւնները սուրբ Գրիգոր Նարեկացիի խօսքերով.

«Մաքրութիւն կուսից եւ սկզբնաշաւիդ դասուց երջանկաց,
մայր հիմնադրութեան հաստատութեան Եկեղեցւոյ,
եւ ծնող անարատ Բանին Աստուծոյ:

...

Եւ ի թեւս պահպանութեան լայնատարած քունդ մաղթանաց ապաւինելով,
զձեռս մեր ի սմա տարածենք,
եւ աներկբայ յուսով հաւատամք ապրիլ»:

(*Ներբող Սրբոյ Աստուածածնին՝ «Գունարք խմբից»*)

Վատիկանէն, 12 Ապրիլ 2015

FRANCISCUS